

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. LETO / ŠTEVILKA 47

V CELOVCU, DNE 20. NOVEMBRA 1958

CENA 1.50 ŠILINGA

To je resnica!

Danes prinašamo zaključke iz 24 strani obsegajoče „Spomenice koroških Slovencev o šolstvu“, ki je bila predložena avstrijski vladi in državam podpisnicam državne pogodbe.

Slovensko, oz. jezikovno mešano ozemlje je bilo določeno s šolsko uredbo iz leta 1945 in ta je kot veljavni zakon tvorila osnovo za sestavo besedila člena 7 državne pogodbe. Na šolski uredbi temelječa dvojezičnost bi naj bila z nadaljnjimi določbami še raztegnjena na vsa življenjsko važna področja in tako manjšini kot celoti zagotovila njen obstoj.

Z odlokom deželnega glavarja Koroške z dne 22. 9. 1958 pa je bilo praktično (de facto) ustvarjeno stanje, ki tega dejstva ne upošteva in vnaprej posega celo v možnost izvršitve določb člena 7 na drugih področjih.

Potek odjavne akcije od pouka slovenščine je jasno pokazal, da so v manjšinski politiki na Koroškem nemško-nacionalni elementi znali doseči vodilno vlogo ter ustvariti razpoloženje proti slovenski manjšini, ki onemogoča sleherno resničnemu stanju odgovarjajočo ugotovitve manjšine. Izkazalo se pa je tudi, da je upravni aparat sam prepojen z nemško-nacionalnimi elementi in zaradi tega neprimeren za ugotavljanje dejanskega stanja manjšine.

Sicer pa je ugotavljanje manjšine nepotrebno, ker so pri določanju vsebine člena 7 soudeleženci natančno poznali številčno moč in področje manjšine. Ako bi obstajali kakšni dvomi, potem bi morala pristojna mesta na Dunaju in Celovcu to takrat izjaviti in uveljavljati. Tako pa se je avstrijsko predstavništvo izrecno sklicevalo na obstoječo uredbo o dvojezičnem šolstvu in jo označevalo kot vzorno. Pač ni verjeti, da bi bila avstrijska vlada prevzela obveznosti, katerih vsebine in obsega ne bi natančno poznala. Zaradi tega pa odlok deželnega glavarja z dne 22. 9. 1958 ni nič drugega, kot podvig, ki ima za namen, da obveznosti do manjšine, ki so bile prevzete z državno pogodbo, omeji ali jih kar docela odstrani, in sicer tako, da s pomočjo razlikovanja Slovencev in Vindišarjev poskuša manjšino umetno decimirati. Odklanjamo z vsó odločnostjo znanstveno neuzdržano, po političnih strankah vnešeno delitev slovensko govorečega prebivalstva Južne Koroške v nacionalne Slovence in Vindišarje, pri čemer prve označujejo za sovražnike države, a samo drugi so »domovini zvesti«. Smo mnenja, da zvestobe Avstriji ni moč istovetiti s kar najhitrejšim ponemčenjem.

Sedanje nemogoče in protizakonito stanje pa zahteva čimprejšnjo ustrezno in dokončno ureditev celotnega člena 7 državne pogodbe s pomočjo zakona. Ta pa tako dolgo ni možna, dokler se vztraja na skrajno individualistični teoriji, ki jo s tako vneto zagovarjajo nemški nacionalni krogi, kajti ta teorija omogoča, kot smo že prej pokazali (Spomenica obširno opisuje s krajevnimi in osebnimi podatki ves politični in gospodarski pritisk ter vplivanje posameznih javnih organov pri odjavni akciji, op. ur.), tudi možnost uporabe nasilnih metod in po drugi strani pušča vnetar vse objektivne (resnične) znake; ni mogoča rešitev tudi tako dolgo, dokler bo dopuščeno delovanje raznih organizacij proti samobitnosti in pravicam slovenske manjšine.

Za upostavitve pravnega in dejanskega stanja, kot ga določa državna pogodba, smatramo naslednje ukrepe kot nujne:

1. člen 7 avstrijske državne pogodbe tvorijo eno celoto in ga je treba v celoti izpolniti;

2. protustavni odlok koroškega deželnega glavarja z dne 22. 9. 1958 in izvršilni odlok z dne 27. 10. 1958 je treba razveljaviti ter ohraniti načeloma dvojezični pouk po uredbi iz leta 1945, pri čemer pa opozarjamo na naše predloge v vlogi z dne 20. 1.

Memorandum koroških Slovencev o šolstvu izročen vladi in velesilam

V ponedeljek dne 17. novembra 1958 je delegacija Narodnega sveta koroških Slovencev, ki so jo sestavljali predsednik dr. Joško Tischler, podpredsednik Janko Janežič iz Leš ter Franci Mertel iz Brnce obenem s predstavniki Zveze slovenskih organizacij gg. dr. Francjem Zwitterjem, Jankom in Tomažem Ogrisom izročila avstrijski zvezni vladi Memorandum koroških Slovencev o šolskem vprašanju, ki ga je dostavila v informacijo tudi veleposlaništvom držav, ki so podpisnice avstrijske državne pogodbe. Naslednji dan, v torek, 18. 11. pa je bila tiskovna konferenca, ki se je je udeležilo nad 30 avstrijskih in inozemskih časnikarjev.

Dogodki na Koroškem v zvezi z odlokom deželnega glavarja z dne 22. septembra o odjavah od pouka slovenščine so napotili obe slovenski osrednji organizaciji na Koroškem, da nastalo stanje opišeta v posebnem spisu. Zaprošili sta nato za sprejem pri državnem predsedniku dr. Schärfu, da mu ta spis kot vrhovnemu čuvarju zakonitosti v državi predloži. Dr. Schärf pa je po svojem načelniku kabineta dal odgovor, da ni treba prihajati k njemu, ker jih brez pristojnega ministra ne more sprejeti, pošiljati pa prav tako ni treba ničesar, ampak se naj obrnejo na zvezno vlado.

Zaradi tega sta obe organizaciji zaprosili za sprejem pri zvezni vladi ter najjavili svoj prihod na Dunaj, kajti zadeva je nujna.

V uradu zveznega kanclerja

V uradu zveznega kanclerja jih je sprejel sekcijški šef Chalupka.

Slovenski zastopniki so v uradu zveznega kanclerja prikazali nastalo brezpravno stanje in odločno zahtevali rešitve na osnovi zakonov in državnih ter deželnih postav. Sekcijški šef Chalupka je izjavil, da je tudi po njegovem mnenju vprašanje za nas nujno, pač pa je mnenja, da je tudi za vlado težko, ker je njen predlog že leto dni pred parlamentom. Slovenski zastopniki pa so izjavili, da so razmere za Slovence dvakrat težke, ker so po nastalem brezpravnem položaju direktno prizadeti. Eden izmed članov slovenske delegacije je še dodal, da koroški Slovenci že trinajst let čakamo in bi bil že dejansko čas, da se realizirajo ustavna določila.

Tuji novinarji so se najbolj zanimali za nasilje pri odjavah

Na tiskovni konferenci naslednji dan so zastopniki koroških Slovencev odgovarjali na razna vprašanja novinarjev glede šolstva na Koroškem. Inozemske novinarje je posebno zanimal pritisk, ki se je vršil na starše z upravne, politične in gospodarske strani. Pravica staršev je seve bila zopet predmet razgovora. Tu je slovenski zastopnik razložil, da absolutne pravice staršev biti ne more, dokler smo ali hočemo biti člani ene ali druge skupnosti, bodisi državne, verske ali narodne, ker je skupnost možna samo tedaj, da se vsak posameznik odpove koščku svojega jaza v prid bližnjemu. Če bi imeli prav zagovorniki absolutne pravice staršev, bi tudi Cerkev ali država ne imele nobene pravice posegati v družinsko življenje, potem so starši edini, ki imajo odločati tudi o šolski obveznosti ali o vojaški obveznosti in drugem v zvezi z življenjem otroka. Mi pa hočemo biti člani življenjske skupnosti, naroda, države in Cerkve; zaradi tega priznavamo vsakemu izmed teh treh činiteljev svoj pomen in pravice.

Na pripombo nemškega novinarja, da je pač vloga nemškega jezika 1945 bila druga kakor je leta 1958, je slovenski za-

1958, naslovljeni na predsednika državnega zbora dr. Hurdasa.

V prepričanju, da je zadovoljivo rešitev vseh manjšinskih vprašanj moč najti samo ob sodelovanju prizadete manjšine, izražamo kot predstavniki slovenske manjšine na Koroškem znova svojo pripravljenost, da pri uresničitvi člena 7 lojalno sodelujemo.

„Memorandum der Kärntner Slowenen zur Schulfrage.“

je naslov spomenice, ki so jo predstavniki koroških Slovencev izročili vladi in velesilam. Izšla je tudi v tisku in jo lahko naročite pri upravi našega lista. Stane 10.— šilingov.

- K R A T K E V E S T I -

UMRL JE EDEN IZMED NAJVEČJIH SVETOVNIH FINANČNIH STROKOVNJAKOV, inž. Bernardino Nogara, v starosti 88 let v Milanu (Italija). V mladosti je bil bančnik, kasneje zastopnik italijanske vlade pri raznih mednarodnih finančnih ustanovah, dobrih 30 let pa je stal na čelu posebne gospodarske uprave Vatikana.

RAKETA »ATLAS« JE LE POLETELA 8000 KM DALEČ, potem ko so jo izstrelili s poskusnega oporišča Cap Canaveral v Združenih državah. S tem uspehim poskusom ameriška vojska počasi a gotovo dohiteva naskok Sovjetske zveze na tem področju, dočim je glede atomskih bomb Amerika še vedno znatno pred Sovjetsko zvezo.

S TOVORNIM AVTOMOBILOM JE PODRL OBMEJNO ZAPORO nek 19-letni Nemec na črti, ki loči vzhodni Berlin od zapadnega ter zaprosil pri zapadnonemških oblasteh za politični azil.

PROCES PROTI »GAULAJTERJU« KOCHU, Hitlerjevemu krvniku na Poljskem, teče v Varšavi še naprej. Sodišče je končalo zaslišanje prič in računajo, da bo enkrat sredi decembra prišlo do sodbe.

UMRL JE ŽUPNIK MATIJA NEMEC, duhovnik mariborske škofije, ki pa je pastiral med slovenskimi rojaki v Združenih državah. Od tam je prišel pred nekaj tedni v Evropo, kamor je privedel skupino romarjev. Smrt ga je doletela v Gradcu na Štajerskem, kamor je bil prišel, da se sestane s sorodniki iz Slovenije. Nenadno se mu je poslabšala stara bolezen in podvrčel se je moral operaciji, na katere posledicah je umrl.

Dunajski nadškof - kardinal

Med 23 novimi kardinali, ki jih je imenoval papež Janez XXIII. je tudi dunajski nadškof dr. König. Novi kardinal je sin kmečkih staršev, rodil se je leta 1905 v Warthu v škofiji St. Pölten. Po dovršeni samostanski gimnaziji v Melku je na Dunaju študiral naravoslovje in filozofijo. Bogoslovne študije je dovršil v Rimu na papeški univerzi Gregorijani, nato pa se je posvetil še študiju svetega pisma na Bibličnem institutu. Leta 1933 je bil posvečen za duhovnika v Rimu, nato pa se je povrnil v domačo škofijo ter se posvetil dušnemu pastirstvu. Kasneje je postal univerzitetni profesor v Salzburgu. Leta 1952 je bil imenovan za pomožnega škofa v St. Pöltenu, leta 1956 pa povišan za nadškofa na Dunaju.

KMEČKA GOSPODARSKA ZVEZA

V Celovcu, dne 15. novembra 1958

Oabito

na občni zbor KGZ v četrtek, dne 27. novembra ob 14. uri v gostilni Haimlinger Völkermarkter Strasse 5.

Spored:

1. Razvoj evropskega gospodarstva po vojni (ref. dr. Vinko Zwitter)
2. Sodobni gospodarski problemi (ref. svet. Janko Janežič)
3. Poslovno poročilo tajništva
4. Volitve novega odbora
5. Slučajnosti.

Na občni zbor so vabljeni krajevni zaupniki, absolventi tinjske kmetijske šole in absolventke obeh gospodinjjskih zavodov.

Osrednji odbor

Politični teden

Po svetu . . .

Ozračje na Berlinom se jasni,

namreč na mednarodno političnem nebu, kajti sicer se je ondi začela doba sive pozne jeseni z gostim, drobnim dežjem. Izgleda, da je odločno stališče zapadnih velesil dalo Hruščevu razumeti, da se te ne bodo pustile zlepa izriniti iz Berlina, kot bi si Hruščev želel. Se razume, vzhodnonemški satrap Ulbricht še kar naprej govori, kot da bo danes ali jutri prevzel ves Berlin v svojo upravo zlepa ali zgoda.

Vendar je merodajna končno beseda Hruščeva, ki je gojencem vojaške akademije dejal, da zaradi Berlina ne namerava Sovjetska zveza stopiti v vojno z Zapadom.

Brez dvoma je načrt sovjetske vlade, izročiti vzhodni nemški vladi v Pankowu svojo okupacijsko cono, še vnaprej nevarno orožje v »mrzli vojni«. Izgleda, da je sovjetski vladi uspelo Vzhodno Nemčijo tako navezati nase, da si lahko privoščijo umik svoje vojaščine iz Berlina, a pri tem kljub temu ostane vse pri starem. Nemcem bi umik sovjetskih čet iz Berlina bil celo simpatičen, kajti izgledal bi kot nov korak za odstranitev vseh sledov vojne in s tem tudi nemškega poraza, ki se ga Nemci le neradi spominjajo.

. . . a sonca še dolgo ne bo

Poteza Hruščeva pa ima seveda večje namene, ki pa zaenkrat še niso docela jasni. Če bodo sovjetske oblasti vzhodni Berlin res prepustile vladi Vzhodne Nemčije, se bodo zavezniki znašli v neprijetnem položaju, kajti zapadne cone Berlina so otoki okrog 100 km globoko v Vzhodni Nemčiji in njih vsakdanje življenje zahteva vsakdanje in številne stike s tistim, ki upravlja obkrožajoče ozemlje. Doslej so imeli te stike s sovjetskimi poveljstvom in šele to je bilo potrebno urediti z vzhodnonemskimi povelji. Namreč Vzhodneško upravo. Zavezništvo vzhodne Nemčije ne priznavajo kot samostojno državo. In tako priznanje bi se potem prej ali slej končalo tudi z formalnim. To bi bil nov način, okrepiti mednarodno veljavo Vzhodne Nemčije in tako podaljšati za nedoločen čas sedanjo razdelitev nemškega ozemlja na dve državi, kar pa ni samoočeno namen Sovjetov, ampak tudi mnogih Angležev in Francozov, ki se boje prevelikega porasta nemške moči.

Vzroki sovjetske zunanjepolitične agresivnosti

Kakor so na prvi pogled sovjetske poteze glede Berlina nevarne, pa se nekateri poznavalci položaja nagibajo k mnenju, da jih ne kaže precenjevati, kajti pri njih je Hruščev zasledoval bolj notranjepolitične cilje kot pa zunanjepolitične. Zadnje novice iz Moskve o procesih proti »revizionistom« ter o ustrelitvi Malenkova, napadi po časopisju proti Molotovu, Bulganinu in drugim kažejo, da ima debeli Nikita še vedno mnogo raznih nasprotnikov, kajti sicer se ne bi zaganjal vanje in da le ne sedi tako trdno v sedlu, kot na zunaj izgleda. In kadar je diktatura na znotraj v škripcih, ponavadi seže v zunanjo politiko, da zmoti lastne nezadovoljne podložnike.

Da revizionizem še nadalje hudo razjeda vzhodni blok, pa dokazuje nedavna konferenca satelitnih veljakov v Moskvi ter obisk poljskega komunističnega prvaka Gomulke. Zopet so govorili o revizionizmu, kar pomeni po domače neposlušnost Moskvi in ga obsojali. »Črna Petra« mora pri tem igrati jugoslavija, ki jo vedno znova obsojajo, v Beogradu pa jim ne ostajajo dolžni odgovora. Kljub temu pa so bili v Beogradu zelo nevoljni, ko se je v zbor kričalcev Bolgarije, Albanije, Vzhodne Nemčije in Čehoslovaške vključila še Poljska. Gomulka je namreč v Moskvi tudi moral obsoditi Tita, da se je sam obdržal na oblasti. Beograjska vlada je prav Gomulki na ljubo svojčas izjavila, da naj bo črta Odra Nižava (Oder-Neisse) dokončna nemško-poljska meja in je nato tudi priznala Vzhodno Nemčijo, pri čemer si je nakopa-

la srd Bonna v taki meri, da je slednji prekinil diplomatske stike z Beogradom. Pa tudi v Pankowu jih mora jugoslovanski poslanik Mitja Vošnjak (nekdanji generalni konzul v Celovcu) tako debele poslušati, da ga ušesa bole in je na proslavi revolucije pred nekaj dnevi iz protesta celo zapustil slavnostno dvorano. Da se je sedaj Gomulka pridružil temu zboru, so v Beogradu tolmačili kot črno nehvaležnost. Pa kdaj je politika že poznala hvaležnost.

Amerikanci nočejo mačke v žaklju

Diplomatski in vojaški predstavniki Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze se še vedno pogajajo v Ženevi o atomski razorožitvi ter ustanovitvi mednarodne kontrole. Sovjeti so predlagali takojšnjo ustavitev atomskih poskusov za nedoločen čas in potem šele razgovore o ustanovitvi mednarodne kontrole. Angleži in Amerikanci nočejo kupiti mačka v žaklju in pravijo prav narobe: Najprej se zmenimo o mednarodni kontroli, potem pa ustavimo atomske poskuse. Amerika in Velika Britanija menita, da se na sovjetsko obljubo, da se ne bo naprej na tihem atomsko oboroževala, ni moč zanesti in hočejo mednarodno kontrolo, ki bi imela povsod dostop, tudi na ozemlje Sovjetske zveze, po drugi strani pa Sovjetska zveza sumi, da bi organi mednarodne kontrole na njenem ozemlju bili zgolj špijoni tujih sil. Tako medsebojna sumničenja ovirajo sporazum.

. . . in pri nas v Avstriji

Kot da smo že v volilnem metežu,

se zdi človeku, če prebira strankarsko časopisje. Obe stranki sta si glede raznih reči v notranji politiki zelo v lasih. Ofenzivo je začela OeVP, ki je ustanovila »Fond Julija Raaba«, ki bi naj nadomestil dosedanje Polcarjeve korupcijske načine za nabiranje denarja za stranko. Avtoriteta same stranke, sedaj pa tudi državljanom bila jamstvo, da gre vse v redu in na pošten način, kot smo že v prejšnji številki poročali.

Od kod dobivajo politične stranke denar?

Za socialiste seveda avtoriteta zveznega kanclerja ni posebno sveta. Tako je socialistično časopisje pikro pripominjalo, češ da je kancler itak tako zelo zaposlen, da že sedaj ni mogel korupcionistom v lastni stranki gledati na prste. Kar se pa »plemenitih« darovalcev tiče, bodo odslej še na boljšem, kajti sedaj jim bo moral biti hvalen sam zvezni kancler in ne zgolj obiskurni dunajski partijski organizator Polcar. Prej se je mogel Raab pred prošnjami takih »darovalcev« za kake drugovrstne usluge, s katerimi so si »dar« deseterno povrnili, izgovarjati, da o tem, kar je dotični imel s Polcarjem, on nič ne ve in da če bi vedel, ne bi denarja sprejel.

Se razume, da je resnica nekje v sredi. Težava je pač v tem, da stranka denar rabi in ga mora od nekod dobiti. Se razume, od tistih, ki ga imajo. Socialisti imajo to zadevo bolj urejeno, ker jih podpirajo finančno močni sindikati, kjer člani marljivo plačujejo svoje sorazmerno majhne članarine, vendar, ker je članov veliko, se veliko denarja nabere, po znanem geslu, »male ribice, dobre ribice, samo mnogo jih mora biti«. Podobno je organizirana tudi stranka.

Izseljenska nedelja

Č. g. župnik Ignacij Kunstelj, dušebrižnik za Slovence v Angliji in predsednik »Slovenske izseljenske zveze«, ki združuje rojake izven domovine, nas prosi za naslednjo objavo:

V domovini smo v adventu obhajali izseljensko nedeljo. Družba sv. Rafaela jo je organizirala. Namen je bil, da eno nedeljo v letu molitve in dobra dela darujemo za svoje rojake, ki so morali oditi za kruhom v tujino in so tam izpostavljeni mnogim nevarnostim v verskem in npravnem oziru.

Zdaj smo mi sami tudi izseljenci, nahajamo se v tujini in sami spoznavamo nevarnosti, ki pretijo našemu verskemu in npravnemu življenju. Ker Družba sv. Rafaela v domovini ne more tako delovati kot nekdanj, pa mi sami obhajajmo na prvo nedeljo v adventu (30. novembra) »svojo« izseljensko nedeljo. Naj bo nedelja povezovalna v naravnem in nadnaravnem smislu

Kamitz dela dolgove za — socialiste?

Druga tarča socialističnih napadov je finančni minister Kamitz, ki mu očitajo čezmerno zadolžitve. Kamitz se tudi energično brani in pravi, da socialisti pretiravajo in da končno ne jemlje posojila zase, ampak tudi za investicije v pasivnih podjetjih, ki so prav zategadelj pasivna, ker jih socialisti tako slabo upravljajo. Zelo je OeVP prav prišel še en obrobni škandal v zvezi z »afero« Haselgruber, kajti socialist direktor Wolfing (pri Goro-Centrali) je moral nenadoma iti.

Človeku pač prihaja na misel svetopisemski rek o iveri in očesu bližnjega ter brunu v lastnem, pa je v življenju pač pogosto tako, da vsak raje opazi napake bližnjega kot pa da bi priznal lastne velike pomanjkljivosti.

Deljeno praznovanje, polovično veselje

Dne 12. novembra je bil praznik republike, ko so se pred 40 leti avstrijski poslanci zbrali v dvorani nižjeavstrijskega deželnega zbora in proglasili republiko na razvalinah habsburškega cesarstva, a zadnji cesar Karl je moral oditi v izgnanstvo. Dejstva ostanejo dejstva in državni praznik ostane to kar je, če je to komu povšeči ali ne. In praznovati ga je treba, posebno pa v državi, kjer ljudem — razen v nekaterih zaostalih predelih, med katere spada tudi Južna Koroška po uradni izjavi — še kar dobro gre. Res so bila napovedana uradna praznovanja, toda glej zlomka, veljala so samo za eno stranko. Na Dunaju se predstavniki OeVP niso udeležili slovesnosti in prav tako je bila dvorana koroškega deželnega zbora na dan slavnostnega zasedanja napol prazna, kajti poslanci OeVP so odpovedali udeležbo. Nekateri pravijo, da zato, ker v srcu marsikateri izmed njih še goji monarhistične »pobožne želje«. Končno ima vsak izmed nas kake skrite srčne želje, ki pač morajo ostati neizpolnjene. To samo po sebi ni nič tako tragičnega, vendar to javnega bojkota državnega praznika republike, kateri smo vsi dolžni zvestost, ne opravičuje. Zanimivo je pri tem le nekaj: Doma so ostali nekateri gošpodje, ki sicer kaj radi dvomijo o državljanjski zvestobi slovenskih sodržavljanov.

Kmetijski zakon pokopan

Med najnovejšimi, še svežimi grobovi letošnjega novembra, ena gomila pokriva ostanke osnutka novega kmetijskega zakona, ki so ga socialisti po dolgem oklevanju odklonili. Nova postava bi naj zajamčila kmetu cene na gotovi višini, ki bi zagotovile rentabilno kmetijstvo. Socialisti so se pa slehernemu zvišanju cen uprli, kajti to bi najbolj prizadelo njihove volilce, delavce, ki morajo kmetijske pridelke kupovati. Da je pa kmetijski zakon tako nagle smrti umrl, so pa na tistem pripomogli tudi industrijski krogi in sami OeVP. Ti so precej mlačno podprli kmetijske zastopnike v tej stranki in tako so socialisti z večjo korajžjo rekli ne. In prav industriji so si zaradi tega najbolj oddahnili, kajti nizke cene kmetijskih pridelkov so tudi v njihovem interesu. Pri slehernem zvišanju cen kmetijskih pridelkov bi takoj nastale zahteve sindikatov po zvišanju plač. In ker je konkurenca v industriji danes zelo ostra, zato industriji cen svojih proizvodov ne morejo poljubno zviševati, bi sedanji njihovi tolsti dobički kaj kmalu skopneli. Zato raje ti kmetič, le naprej garaj in redi mešane te in one stranke!

vseh naših izseljencev izven domovine.

To nedeljo molimo drug za drugega: vsi izseljenci za vse izseljence!

Molitev je močna vez med dušami, globoko seže in mnogo pomaga. Molitvena vez gre skozi božje Srce in prinaša milosti molilcu in vsem, za katere molimo. Kristjani te vezi ne smemo in nečemo zanemarjati ali podcenjevati. V raznih delih sveta, v zelo različnih razmerah živimo, smo malo v stiku med seboj, osebno se večinoma ne poznamo, pa je končno razumljivo, da pozabimo na tisoče svojih rojakov, ki so po svetu in so prav tako kakor mi: slovenski izseljenci. Molitev, vsaj na eno nedeljo opravljena izrecno za vse izseljence, nas zopet opozori, da smo del sorojakov in sotrpinov, razpršenih po vsej zemeljski obli.

Molitev drug za drugega je izraz ljubezni do bližnjega, ljubezni med rojaki. čla-

SLOVENC

doma in po svetu

Specialist za hmeljske nasade

Iz Argentine je prispel v Evropo dr. Leopoldo Leskovar, najvidnejši argentinski specialist za hmelj in direktor obsežnih nasadov te koristne rastline, ki jo rabijo pri varjenju piva. Na študijsko potovanje ga je poslalo argentinsko gospodarsko ministrstvo, ki namerava nasade hmelja v državi še razširiti in modernizirati na temelju evropskih izkušenj. Dr. Leskovar je po rodu iz Majšperk na Štajerskem, doktorat iz agrarnih ved je dosegel na univerzi v Florenci v Italiji, nakar se je naselil v Argentini. Na svojem študijskem potovanju se je po več tednov ustavil v Franciji, Zapadni Nemčiji, Švici, Angliji, Italiji in Avstriji. Ogledal si je tudi tovarne za stroje te stroke v raznih državah in sklenil več kupčij v imenu argentinske vlade. Obiskal je tudi štajersko, kjer v okolici Lučan goje hmelj, nato pa se je ustavil tudi na Koroškem. Menil je, da bi bili klimatski in talni pogoji v Podjuni primerni za gojitev te zelo donosne rastline. Po obisku v Trstu se je z letalom vrnil v Argentino.

Vinko Zaletel v Gorici in Trstu

Dne 5. novembra je v Gorici č. g. župni upravitelj Vinko Zaletel iz Vogrč kazal barvaste skupine v okviru posebnega predavanja. Kot piše goriški »Katoliški glas«, je imenovan »prevozil skoro 600 km samo zato, da je Gorici pokazal svoje prelepe slike iz Lurda, Primorskega in Koroškega.« Prireditel se je ponovila tudi na Bazovici pri Trstu, kjer je prav tako lepo uspela.

† Dr. Matija Slavič

Konec oktobra je umrl v Ljubljani dr. Matija Slavič, nekdanji redni profesor za biblične vede na nekdanji bogoslovni fakulteti ljubljanske univerze. V starosti 82 let ga je zadela kap. Še prej pa je mogel dokončati svoje življenjsko delo, novi prevod Svetega pisma, ki ga je že začela izdajati celjska Mohorjeva družba. Pokojnik je bil mednarodno sloveč strokovnjak za Sveto pismo stare zaveze. Bil je pa tudi goreč narodnjak in je v letih 1918—1919 pripomogel, da je bilo prej Madžarski pripadajoče slovensko Prekmurje priključeno Sloveniji. Osebo je bil blagega značaja in je bil zaradi splošnega spoštovanja, ki ga je užival, dvakrat izvoljen za rektorja ljubljanske univerze. Pokopali so ga v njegovem rojstnem kraju Križevci pri Ljutomeru.

Društveno življenje v Torontu

V oktobru sta v župnijski dvorani slovenske farse v Torontu (Kanada) bila dva sestanka. Na prvem je č. g. Sodja predaval o vprašanih misijonstvih ter je s pomočjo zemljevidov prikazal obsežno misijonsko delo katoliške Cerkve po vsem svetu. Predavanje je bilo živahno podano in ga je številno občinstvo z navdušenjem sprejelo. Prirediteljskega sestanka je bilo Društvo najsvetejšega imena Jezusovega.

Prosvetno društvo »Baraga« pa je priredilo sestanek, na katerem je predaval g. Peter Markež o katoliškem prosvetnem delu. Po govoru se je razvila živahna debata, vendar je bila ta prireditel slabše obiskana, kot poroča »Ameriška domovina«.

Dr. h. c. (humoris causa) JEZEK

Je častni naslov, ko so na posebni prireditvi v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani podelili Franetu Milčinskemu — Ježku, najbolj znanemu sedanjemu slovenskemu javnemu šalijvcu (humoristu), ki že 25 let poslušalce ljubljanskega radia zabava s tem, da zabavlja . . . Na prireditvi so se zbrali sodelavci radia in televizije iz Ljubljane, časopisnih podjetij, pa tudi radijski postaji Beograd in Zagreb sta poslali svoje zastopnike s čestitkami. Prejel je tudi lepo vrsto daril, med katerimi ga je bržkone najbolj razveselila zajetna košara izbranih štajerskih vin (čež katere Ježek menda nikdar ne zabavlja) in pa brezplačna dosmrtna vozovnica za vzpenjačo na Pohorje, da si po potrebi ohladi glavo. Še mnogo dobrih »vicov«!

ni istega naroda, ki so vsi enako »izseljenici«, iz katerega koli razloga so domovino zapustili in so se morda že ustalili v »novi« domovini. Ljubezen, ki more premagati sovraštvo in rešiti ljudstva grozečega pogina, je danes vprav radi močnega sovraštva v svetu tem bolj potrebna, tem bolj nujna. Naj bi se z izseljensko nedeljo ta ljubezen v nas ojačila in razgrela, tako da ne bo nikdar omrznila.

Na izseljensko nedeljo bodimo slovenski izseljenci združeni v molitvi in daritvi vsi za vse.

Škof Gregorij Rožman

Največja eksplozija vseh časov

Letos je poteklo 75 let, odkar je prišlo leta 1883 do neke katastrofe izredno velikega obsega. O njej hočemo govoriti danes. Bil je to največji dogodek svoje vrste, kar jih pozna zgodovina človeštva, največji tudi v primeri z vsemi današnjimi poskusi z atomskimi bombami, katastrofa, ki jo je začutila vsa zemeljska skorja. Kaj se je zgodilo?

Že davno je bilo znano, da se vleče preko indonezijskega otoka Jave velika razpoka zemeljske skorje. Samo na tem otoku poznajo 29 ognjenikov, med katerimi je več nad 4000 metrov visokih. Več kot pol teh vulkanov so v sorazmerno kratki dobi evropskih naselbin na Javi opazovali, kako bruhajo ogenj in pepel. In ta veriga delujočih ognjenikov se nadaljuje proti zahodu preko Sumatre, proti vzhodu do Elosesa in Timorja. Pravokotno na to črto podzemnega delovanja poteka od severa proti jugu druga globoka razpoka, vzdolž katere se prav tako pojavljajo podzemne sile. Obe črti se križata sredi plitvega Sundskega preliva v eni točki: na ognjeniškem otoku Krakatauu.

V tej točki se je 26. avgusta 1883 dogodilo sledeče. Izbruh ognjenika je spremeljal mogočno vretje lave. Ker je ležal otok Krakatau zelo nizko nad morsko gladino, je njegova žrela preplavilo morje. Lava se je na površju ohladila in strdila, znotraj je pa še nadalje žarela. Na ogromnem ognjeniškem dimniku se je napravil nekaj zamašek in zato je ognjenik naslednjo noč prenehal bruhati. Napetost notranje pare in hlapov je pa medtem stalno naraščala in ko je dosegla višek, je z ogromno silo pognala zamašek v zrak. Bilo je 2 minuti čez 10. uro dopoldne 27. avgusta, (po srednje-evropskem času ob dveh zjutraj), ko je torej nad Berlinom, Rimom in Celovcem še ležala trdna noč.

Skozi Sundski preliv pa je že drvela silna vodna stena. V Meraku, 50 kilometrov stran od Krakataua, je bila visoka nad 45 metrov, višja kot največje stavbe naših vlemest. Porušila je obalo do 30 metrov visoko in utonilo je 36.380 ljudi. Vsa mesta na sosednjih obalah, globoko doli do Severne Avstralije, so bila porušena. Ogromni vodni val je odplaval svetilnike, več tednov ni mogla pluti po Sundskem prelivu. nobena ladja, že zaradi tega ne, ker se ni mogla orientirati.

V 250 kilometrov oddaljeni Bataviji je sredi dopoldneva ugasnilo sonce in prižgati so morali svetilnike. Popokala so vrata in okna, razpokali so zidovi, odpovedale so vse napeljave.

Na Ceylonu, 3000 kilometrov daleč, je začelo v pristaniščih kipeti morje. Valovi so vrgli ladje in čolne na obalo. Pristaniški upravnik je sestavil pretresljivo poročilo. Iz Port Elizabetha v Južni Afriki, torej z druge strani Indijskega oceana, je poročal kapitan velikega poštnega parnika, ki je bil tam zasidran: »Moja ladja, »Hawarden Castle«, je bila zasidrana v Algoa Bayu.

Dne 27. avgusta zjutraj sem naenkrat opazil, da se je sidrna veriga skrajno napela in hitro sem velel spustiti še drugo sidro. Vodomer je štirikrat pokazal porast gladine za 4 čevlje. Česa podobnega nisem doživel še nikdar! To je bil veliki val plime s Krakataua, ki je segel prav do Evrope in Rokavskega preliva!

Še pred tem pa je pohitel okoli zemlje zvok. V Singapuru ni bilo mogoče govoriti po telefonu. V zalivu Svete Lucije na Borneu so domačini ravnokar ubili nekega misijonarja, pa so na vrat na nos zbežali iz svojih vasi, ker so mislili, da grmi zato, ker se od vseh strani zbirajo belci na maščevanje.

V Acheenu na Sumatri, 1.600 kilometrov daleč, je mislil poveljnik posadke, da se je začel napad na trdnjavo in je alarmiral vso posadko. Na otoku Rodriguezu pred Madagaskarjem so zaslišali votlo grmenje, kot da bi streljalo po pomoč potapljač se ladje. In pri tem ne smemo pozabiti, da je bilo to isto, kot če bi v Celovcu slišali strel iz New Yorka!

Povsod je z neba padal prah. O tem so poročale ladje z vsega Indijskega oceana, od Kerguelov do Adena. Najbolj oddaljeni kraj, kjer je prišlo do nenavadne plohe prahu, je bil 6.000 kilometrov proč. Izračunali so, da se je zdrobilo v prah 18 silnih blokov kamenja, od katerih je bil vsak en kilometer širok, en kilometer dolg in en kilometer visok. Tri četrtine otoka Krakataua so zginile!

Hkrati je zavel s Krakataua kot središča val zračnega pritiska okoli zemlje s hitrostjo 1.200 kilometrov na uro. Tlakomeri so se vzdignili za 63 milimetrov in na srcu

bolni ljudje so umirali. Čez 17 ur je ta val visokega zračnega tlaka dosegel nasprotno zemeljsko poluto v mestu Bogota v Južni Ameriki. Val je sedemkrat obkrožil zemeljsko kroglo in šele na to se je pritisk umiril. Magnetne igle vseh observatorijev so začele nenavadno hitro nihati bodisi v odklonu bodisi v naklonu.

Vse to pa ni bilo še nič proti temu, kar je sledilo. Še nikoli niso ljudje na zemlji doživeli niti približno tako silne eksplozije. Saj so videli steber dima 700 kilometrov daleč! Vžgalo se je samo nebo, potemnilo in spreminjalo barve, kot jih še ni videlo človeško oko! In to še dolgo časa po katastrofi.

Iz Berlina je pisal profesor Helmholtz o večernem mraku 28., 29., in 30. oktobra 1883: nenavadno svetlordeče nebo s čudnimi svetlobnimi prameni na jugozahodu. Berlinske ulice so ležale v čudnem jutranjem siju, kot če bi gledali skozi rumeno steklo. Nato se je stemnilo in pojavile so se prve zvezde. Pol ure pozneje pa se je nebo na zahodu spet svetlordeče pobarvalo. Ljudje so govorili o velikem požaru, spet drugi o severnem siju.

Ko je prišlo leto dni pozneje do luninega mrka, je Stone, astronom zvezdarne v Oxfordu, majaje z glavo zapisal: »Bil je to najtemnejši mrk, kar sem jih videl. V zasenčenem delu meseca ni bilo videti prav ničesar!«

Vzrok vsem tem pojavom na nebu je bil najdrobnejši ognjeniški prah iz Krakataua, ki ga je veter razpihal v višine do 50 kilometrov. In tam gori je prah obležal mesec, sapa ga je pa ranesla nad vso zemljo. Od Transvaala do Islandije so začudeni ljudje gledali svinčena ploščata sonca, zelene mesece in sredi temnih noči alpsko žarenje najvišjih prašnih plasti.

Minilo je 75 let, odkar se je razpočila gora tam doli pod ekvatorjem. Tedaj so morje in vetrovi divjali okoli zemlje in je eksplozija odmevala širom sveta. Magnetne igle so plesale čuden ples in desetisoči so umrli zaradi zračnega pritiska, ki ga je sprožil ognjenik Krakatau. Celo zvezde so obledele in njih sij je postal zelenkast.

Nekaj drobtin iz naravoslovja

Kako hiter je zvok? Kako dolg je milimeter? Kako topla je ena stopinja? Ta na prvi pogled ne posebno bistvena vprašanja povzročajo mnogo resne delavnosti med ameriški znanstveniki, ki se pečajo z rešitvijo zamotanih problemov vseмирsko-atomske ere.

Vzemimo kot primer sekundo. Znanstveniki v laboratorijih, ki se nahajajo v hriboviti državi Colorado, se pečajo s skoro neopazljivimi spremembami sekunde, ki je merjena po »sončnem času«. Da bi se izognili tem pomankljivostim, znanstveniki pripravljajo nov standard, ki bo določen po »atomskem času«.

Sončni sistem za merjenje časa se osla-

nja na čas, v katerem napravi zemlja en popolen obrat okrog svoje osi, a zemljina hitrost počasi pojemlje. To pojemanje ne bo v nadlego navadnim pedantnežem, je pa pomembno za znanstvenike, ki morajo računati z milijonskimi delčki sekunde. Pomislimo na primer o natančnih računih, ki bodo potrebni v bodočnosti, za natančno usmeritev raket potrebnih pri graditvi vseмирskih postaj.

Znanstveniki že sedaj uporabljajo atomsko uro — občutljiv instrument, ki meri čas na podlagi valov, ki jih sproščujejo atomi cezija (cesiuma). Valovi atomov te srebrniste kovine imajo konstantno dolžino,

a tudi radijski čas, po katerem Amerikanci ravnaajo ure, je določen po atomski uri.

Neka tovarna že izdeluje atomske ure in v zadnjih dveh letih so jih prodali že več kot 50. Cena take ure je več kot milijon šilingov.

Sekunda ni edino merilo, ki je potrbeno spremenitve. Meterska dolžina, ki je sedaj določena po vzorcu, ki ga hranijo v Švres pri Parizu, bo izražena z dolžino svetlobnih valov. To novo merilo bo desetkrat bolj precizno kot pa sedanje, a v poštev bo prišlo predvsem pri izdelavi natančnega orodja.

Tudi Celzijeve stopinje predstavljajo negotovo merilo, ki se oslanja na vrelišče in topišče nekaterih elementov in teh točk ni mogoče natančno določiti. Podobne težave nastopajo tudi pri merjenju izredno visokih temperatur, ki nastanejo v raketah in pri atomskih reaktorjih. Tudi na tem področju so ameriški znanstveniki zaposleni z graditvijo novih instrumentov in meril.

Za napake - večjo plačo!

Glavnemu korektorju nekega tesaškega dnevnika so odpovedali službo, ker je bilo v listu v zadnjem času izredno število tiskovnih napak, katere pa niso bile brez smešnosti. Ko je uredništvo to sporočilo in se opravičilo zaradi napak, je nastal med bralci vihar ogorčenja in protestov, češ da izgublja dnevnik s tem eno od svojih največjih privlačnosti in mikavnosti. Lastniku ni ostalo drugega, kot da korektorja spet nastavi z večjo plačo in nalogo, da vtihotapi še nalašč posebno zabavne tiskovne pomote. Je pač bil izjemoma duhovit korektor.

Kakšno bo življenje leta 2000

Ob položitvi temeljnega kamna za razkošno palačo v Washingtonu, v kateri bo imela sedež družba »Associated General Contractors of Amerika«, je vzdal namestnik predsednika Richard Nixon listino, ki jo bodo lahko vzeli iz kamna in jo odprli šele leta 2.000.

Listina vsebuje razna prerokovanja strokovnjakov o tem, kakšen bo svet leta 2000. Teh napovedi nikakor ne skrivajo pred sodobniki, vendar naj zanamci po 42-ih letih preskusijo, v koliko so se te misli o bodočnosti uresničile. Poglejmo zdaj, kako si ti znanstveniki predstavljajo bodočnost.

Osební in tovarni avtomobilski promet se bo v mestih odvijal pod zemljo ali pa po visokih cestah, navadne ceste bodo na razpolago izključno le za pešce. Motorizirani promet bo potekal tudi v dveh nadstropjih, od katerih bo eno za osebno, drugo pa za tovarne avtomobile.

Donebniški videz ameriških mest bo polagoma izginjal, arhitektonski načrti bodo dajali prednost širokim in nizkim stavbam za stanovanje in tovarne, ki bodo obdane od travnikov in drevoredov. Električno silo bodo pridobivali pretežno le iz sončnih žarkov in to za zasebna gospodinjstva pral tako kot za tovarniške obrate.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

215

KOROŠKI SLOVENC

III. del.

Bonaparte se je po campoformijskem miru in ureditvi obeh severnoitalijanskih republik vrnil nazaj v Pariz, kjer je bil dne 10. XII. 1797. sprejet sicer z velikimi slovesnostmi, toda direktorij ni več čutil potrebe po njegovem sodelovanju, a tudi on ni preveč skrival, da ga nekako prezira, njegov brat Lucien je pa v skupščini celo ljuto napadal režim. Tedaj je dosegel direktorij ugoden mir na vsej evropski celini, čeprav precej krhek, toda Anglija, najnevarnejši francoski nasprotnik, je ostala vendarle še nedotaknjena. Na drugi strani je pa tudi Anglija dobro čutila nevarnost, ki bi ji ji mogla groziti od tako povečane Francije. Glede na to je ves čas mislila na ustvaritev nove protifrancoske koalicije, obenem se pa tudi sama vedno resneje pripravljala na nadaljevanje vojne. Francoska oblast v Belgiji je bila zanjo pravi trn v peti in vznemirjala so jo tudi razna druga francoska vojaška podjetja, zato so se začeli približevati vladi celo dotedanji opozicionarci in Pitt je lahko brez odpora okrepil kopno vojsko, uredil državne finance in poživil zunanjo trgovino, a angleška mornarica je po zaslugi genialnega Nelsona neomejeno zavladala na vseh morjih.

Z vojaško okrepitvijo so Angleži pohiteli zlasti radi strahu pred francosko invazijo, s katero so računali tudi uporni Irci. Ker je vladal na evropski celini mir, so želeli sedaj tudi Francozi obračunati s »perfidnim Albionom«, ki jim je povzročal toliko škode na morjih in v kolonijah. Zato so se prav resno pripravljali na izkrcanje v Angliji ter zbirali v ta namen vojsko okoli Bresta.

S tem načrtom se je bavil zlasti direktorij, toda generali in mornarica niso upali na uspeh. Slednjič je bil za poveljnika invazijskih čet imenovan Bonaparte, toda tudi on je kmalu uvidel, da je ta načrt neizvedljiv, pač je pa začel delati z vsemi silami za udar v Egipt, o katerem je sanjal že v Italiji. Tu bi mogel zadeti Angleže na najobčutljivejšem živcu ter si odpreti vrata v Indijo. Razen tega tudi ni želel doma izzostavljati svojega ugleda pariškimi političnim spletkam.

Direktorij se dolgo ni mogel odločiti za tako drzno podjetje, zlasti ker bi utegnili zadeti na odpor Turčije in Rusije, a končno je le pristal, morda celo zato, da se iznebi častihlepne generala. To vojaško odpravo so pripravili v največji tajnosti in dne 9. V. 1798. je odplul Bonaparte iz Toulona z 38.000 vojaki na 345 ladjah s 16.000 mornarji ter okoli 200 znanstveniki in umetniki. Angleška mornarica je pazno prežala nanj, a Bonaparte se ji je skoro le po naključju izognil, zasedel dne 6. VI. Malto in se potem dne 2. VII. izkrcal v Aleksandriji. Krenil je z armado takoj proti jugu in dne 26. VII. pri piramidah potolkel turško-egiptovsko vojsko (mameluke), a medtem mu je Nelson pri Abukirju (blizu Aleksandrije) popolnoma uničil (1. VIII.) vso mornarico, kar je vzbudilo ogromno pozornost v vsej Evropi. To je bil za Bonaparteja seveda strašen udarec, kajti sedaj se ni mogel niti več vrniti v Francijo in ne dobiti iz nje kakih okrepitev. V Egiptu je uredil upravo v smislu prosvetlenskega absolutizma, toda moral se je boriti z domačimi vstaji in še z vojsko, ki so jo spomlad 1. 1799. napotili v Egipt Turki. Medtem je pa postal tudi v Evropi položaj za Francijo kritičen, zato je Bonaparte predal poveljstvo svoje vojske v Egiptu Kleberju, sam se pa z majhnim spremstvom navzlic skrbnim angleškim stražam hitro vrnil domov in se po poldrugoletni odsotnosti dne 8. X.

1799 zopet izkrcal v južni Franciji.

Francoska odprava v Egipt je približala Angliji Rusijo in Turčijo, a to je povzročilo, da je prišla tudi na Dunaju na površje zopet vojna stranka. Neposredni povod za to je dala francoska imperialistična politika sama, kateri je Avstrija očitala, da ni v skladu s campoformijskim mirom, in je zahtevala zato primerne odškodnine tudi zase. Špansko zavezništvo ni prinašalo Francozom nobene učinkovitejše pomoči, a v novo pridobljeni »Batavijski republiki« (Nizozemski) je bila večina prebivalstva jako nezadovoljna s francosko nadoblastjo. Nič boljše ni bilo tudi v Cisalpinski republiki, s katero so šele po velikih težavah sklenili zavezniško pogodbo, po kateri je ostalo tam 25.000 mož francoske posadke na stroške Cisalpinske republike. Toda vodilni cisalpinski krogi so zahtevali tudi razširitev njenih meja in te so z vso silo podpirali vsi italijanski rodoljubi, ki so sanjali že o zedinjenji Italiji. Izbruhnili so nemiri po raznih italijanskih državah in v Rimu so s pomočjo Francozov oklicali rimsko republiko, v kateri je pa vzbujal grabežljiv Massena splošen odpor. Z raznimi spletkami so Francozi stremeli tudi za tem, da si popolnoma podrede Piemont. Končno so se zapletli še v švicarske zadeve. Že Bonaparte se je nameraval kratko in malo polastiti južnozpadne Švice in tako ustvariti neposredno zvezo med Francijo in Cisalpinsko republiko, a nekateri švicarski prevratneži so želeli s francosko pomočjo strmoglaviti vladajoče oligarhije po švicarskih kantonih in ustvariti švicarsko enotnost. Že v začetku 1. 1798. so izzvali Francozi povod, da so vkorakali v Švico in ji seveda po svojem običaju naložili visoke vojne kontribucije. Pod njihovo zaščito je bila oklicana švicarska republika, odpravili so fevdalizem, izzvali pa najhujše notranjepolitične zmede. (Dalje prihodnje)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Tudi oni so romali v Lurd

Verski list „Družina“, ki izhaja v Ljubljani, je v svoji zadnji številki poročal o prvem romanju, ki so ga napravili romarji iz Jugoslavije v Lurd v avgustu t. l. Poročilo se glasi:

NA POTI V LURD

Zunanje vodstvo in organizacijo romanja je prevzel »Putnik« iz Beograda. Duhovno vodstvo okrog 90 romarjev, ki so bili iz vseh krajev države, pa je prevzel frančiškan p. dr. Edvard Žilic, beograjski dekan in župnik župnije sv. Antona v Beogradu. Skupino je spremljalo 12 duhovnikov, med katerimi so bili trije Slovenci. (Več mest ni bilo na razpolago, čeprav so bile prijave mnogo številnejše, op. ur.)

Romarjem sta bila na razpolago dva udobna vagona, ki sta bila priključena ekspresnemu vlaku in sta peljala direktno od Beograda do Lurda in nazaj, tako da je vsako neljubo prestopanje in prekladanje odpadlo.

Iz Beograda so se romarji odpeljali 19. avgusta popoldne. V Ljubljani smo se jim pridružili še Slovenci, ki nas je bilo 17. Takoj smo se med seboj sprijaznili in spoznali. Po vseh opravljenih formalnostih na meji se je vlak hitro pomikal proti morju in Trstu. Nadaljevali smo pot mimo Benetk, Padove in 20. avgusta okrog dveh popoldne smo prišli v Milan, kjer smo se ustavili za en dan. Tukaj smo srečali romarje z Malte, ki so se vračali iz Lurda. Oglevali smo si mesto s prekrasno stolnico sv. Karla Boromejskega, ki jo krasi okrog 360 stolpčev. Popoldne 21. avgusta smo nadaljevali pot. Med vožnjo preko Italije in in ob prekrasni azurni obali Ligurskega morja je odmevala zdaj iz tega zdaj iz onega dela vlaka glasna molitev rožnega venca in naša lepa domača Marijina pesem. V petek 22. avgusta, na praznik Srca Marijinega, smo prišli na cilj — v Lurd, kamor so tako vroče hrepenela naša srca. Bili smo vsi srečni in zadovoljni ter Bogu hvaležni, da smo zdravi, brez kakšnih težav prispeli na ta sveti kraj.

V Lurdu

Ko smo se zbrali na trgu pred železniško postajo, smo bili prijetno presenečeni. Tu nas je namreč čakal nasmejanega in ljubeznivega obraza škof msgr. Tokić iz Bara v Črni gori. On je bil vse dni našega bivanja v Lurdu na čelu naše romarske skupine. Vsi smo se z njim prijazno pozdravili, nato pa so nas avtobusi takoj odpeljali v določene hotele. Povsod so nas izredno ljubeznivo, prijazno in navdušeno sprejeli. Poudariti moramo veliko naklonjenost in postrežljivost vseh domačinov in tujih romarjev, kar je poseben čar Lurda. — Središče Lurda je Marijina votlina. Ta vabi in priklepa nase vsakega romarja. Zato smo usmerili prve korake proti votlini tudi

mi takoj, ko smo odložili prtljago. Deset minut hoda od našega stanovanja je bilo do tja, ali zaradi množice romarjev na cesti in na prostorih pred Marijinimi svetišči smo hodili mnogo dalje časa. To je bil naš prvi privatni obisk in pozdrav, ki je veljal Mariji v Lurški votlini.

Naša srca so bila prepolna sreče, ljubezni in zadovoljstva. Eden izmed naših romarjev je v solzah vzdihnil: »Večje sreče na svetu nisem mogel doseči.« Z njim smo se strinjali vsi ostali.

Po procesiji z lučkami smo se zvečer ob desetih zbrali v kripti Marijine cerkve, kjer smo imeli uvodno pobožnost. Glavno sv. mašo je imel vodja dr. E. Žilič, med katero je zadonela iz naših grl Marijina pesem. Dr. Žilič je v svojem nagovoru poudaril našo veliko srečo, da smo prišli na ta

IVAN TURGENJEV:

SLABA VEST

Takrat sem stanoval v Petrogradu in študiral na univerzi. Moj starejši brat je služil pri artileriji. Pri njem sem spoznal, ker sem ga večkrat obiskal, mnogo njegovih tovarišev. Z enim izmed njih, s poročnikom Teglevom, sem bil dober prijatelj. O njem so pripovedovali, da je fatalist, in ta sloves, kakor je bilo videti, mu je ugaljal. Njegovo razmerje do tovarišev je bilo napeto, bil je vedno sam, držal se je le mene.

Nekoč sem se peljal v taborišče in sem pri Teglevu prenočeval. Zvečer je zatlačila dolino gosta megla in okolica je bila videti vsa zmešana. Tisti fantastični pogled je vplival na naju oba in v nama zbudil nenavadno razpoloženje. Teglev je začel govoriti o slutnjah. Pripovedoval je, da so njegovi starši pri prevažanju čez reko z brodom utonili, mnogo dni prej pa so slišali močno šumenje vode. On, je rekel, ima tudi še nekaj posebnega pred seboj, in če ti stega ne bo premagal, se bo ugonobil.

Šla sva počivat, on v svojo posteljo, jaz pa na ležišče, ki je bilo pripravljeno na tleh. Dolgo nisem mogel zaspiti. Ko sem se obrnil na stran, sem nehote z roko udaril ob leseno steno, ki je lahno zadonela. Nalšč sem udaril še enkrat. Teglev je pa vzdignil glavo.

»Riedel!« je rekel, »nekdo trka.«

Prijelo me je da bi prijatelja potegnil.

»Kje je?« sem planil in sem se delal, kakor da spim.

»Ne slišite trkanja?«

»Torej — nekdo hoče priti v hišo.«

Teglev je poskočil, odprl vrata, pogledal skozi okno in zaklical: »Kdo je tu?« Samoumevno, da ni dobil odgovora.

»Tuk... tuk...« je zopet zadonelo od mene.

sveti kraj, poudaril pa je tudi našo zvestobo in našo ljubezen do Marije. Solza vesolja in ganjenosti je mnogim zalesketala v očeh.

Čeprav smo bili maloštevilni v primeri z drugimi romarskimi skupinami, vendar je izkazovalo tamkajšnje cerkveno vodstvo naši skupini veliko pozornost in nam povsod šlo izredno na roke. V soboto zjutraj so nam določili skupno pobožnost v baziliki Brezmadežne. Ob sedmih je bila skupna sv. maša, ki jo je daroval p. Hilarij Felician, kapucin iz Ljubljane. V kratkem nagovoru je poudaril našo veliko srečo, podčrtal misel, da v tej sreči ne smemo biti egotisti, marveč da moramo misliti tudi na vse naše ljudi, ki so ostali doma in niso mogli z nami. Čeprav maloštevilni, smo vendar bogati čustev ljubezni in zvestobe do Marije. Z nami so prišla tudi srca naših očetov, mater, fantov in vsega našega naroda.

(Konec na 6. strani)

Teglev se je oblekel. Slišal sem, kako je šel dvakrat okoli hiše in venomer klical: »Kdo je tu?«

Ko se je vrnil, ni izpregovoril niti besede. »Trkanje je bilo samo naša domišljija,« sem dejal, samo da bi ga dražil.

»Saj ni bilo samo trkanje — klical je tudi moje ime. Če se hočete prepričati, pojdite z menoj ven.«

Šla sva iz hiše. Megla je zunaj pokrivala vse kot gosta pajčevina. Niti na dva koraka ni bilo mogoče ničesar razločiti. Teglev je obstal. »Tu je bilo, počakajte nekoliko.« Dolgo ni bilo nič slišati, potem pa se mi je zdelo, da je nekdo zašepetal ime Tegleva. »Iljuša!« Kakšen nesmisel, sem si mislil, toda potem sem slišal to ime še dvakrat, pa precej razločneje.

»Pojdite domov,« sem rekel, »stvar hočem preiskati.« Skočil sem čez živo mejo, medtem pa mi je prišel pod noge trd predmet. Vtaknil sem ga v žep, bil je glavnik. Nato sem večkrat zaklical, toda bilo je vse tiho. Teglev me je sprejel z besedami: »Vase preiskave so bile zaman, glas je prišel od daleč.«

Da je bil klic res skrivnostno zvonec, sem moral priznati, toda ali ne naletim mnogokrat na kaj nerazumljivega, prav preprosto?

»Nikdar nisem verjel, da bom to komu pripovedoval,« je začel Teglev. »Hotel sem stvar vzeti s seboj v grob, toda vi morate zvedeti to.«

In povedal mi je: V Petrogradu je živela njegova teta, ki je posvojila neko siroto, z imenom Maša, in jo dobro vzgojila. Zadeva se je končala tako, da sta se Teglev in Maša zaljubila in se hotela poročiti. Teta se je ujezila in Maša je morala zapustiti hišo. Teglev ji je obljubil, da ji bo ostal zvest

ni pa držal besede. V zadnjem pismu je Maša pisala: »Vem, kaj mi preostane, da storim.«

»Ne dvomim niti trenutke, kaj naj te besede pomenijo, prepričan sem, da si je vzela življenje; glas, ki sva ga slišala, je bil njen glas, kliče me v onstranstvo.«

»Zakaj se niste z Mašo poročili? Vas je ljubezen minila?«

»Ne... prav gotovo ne. Priznam, da sem ravnal slabo, zato se moram zdaj pokoriti.«

»Mislim,« sem odgovoril, »da bi bilo treba najprej poizvedeti, če je vaša domneva pravilna. Morda Maša še živi?«

»Ne govorite, saj že zopet trka...«

Smejala sem se: »Tokrat so tega gotovo vzrok vaši živci,« in sem mu priznal, da je prihajalo tisto skrivnostno trkanje od mene.

Odgovoril je: »Vaša oseba pri tem ne pomeni nič, vašo roko je vodila tajna sila...«

Nato sva legla in kmalu zaspala. Ko sem se zjutraj prebudil, je bila postelja Tegleva prazna. Njegov sluga je rekel, da je Teglev odpotoval v Petrograd. Potem je prišla vrsta začudenja name: od okna sem slišal razločno trkanje. Odprl sem okno — megla je še vedno ležala nad vso pokrajino, videl sem neko v vojaški plašč zakrinkano postavo s kapo, potisnjeno nizko na oči.

»Teglev,« sem vprašal, »mislim, da ste odpotovali v Petrograd.«

»Takoj se odpeljem, samo prosim, predajte to pismo mojemu komandantu. In — Riedel, ne mislite o meni preslabo.«

Odšel je z naglim korakom. Oblekel sem si plašč in stekel za njim, toda že je izginil v megli. Ko pa se opoldne še ni vrnil, sem sklenil, da ga poiščem v Petrogradu. Njegov sluga mi je dal Mašin naslov. Odpeljal sem se tja in zvedel, da je Maša res umrla za kolero. Odpeljal sem se k zdravniku, ki mi je povedal, da je bil pri njem neki oficir, ki je od njega zahteval potrdilo, da se je Maša zastrupila. Zdravnik mu ni ugodil, ker je šlo za kolero. »Bil je strup,« je oficir vedno ponavljal, zato se je zdravnik vdal, češ, zaradi njega, pa naj je bil strup. Vrnil sem se v hišo Tegleva. V kuhinji je sedel zelenjadar iz tistega kraja. Vprašal sem ga, če mora dobiti kak denar.

»Ne,« je rekel, »prišel sem le tako na pomenek...« In je omenil glavnik, ki sem ga ponoči našel. V glavo mi je šinila misel.

»Kako vam je ime?« sem ga vprašal.

»Ilja.«

»So vas prejšnjo noč klicali?«

»Bila je najbrž moja dekle, zaradi velike strogosti njenih staršev...« Slišal sem dvakrat klicati Iljuša... dobro,« sem zaključil najino zabavo in ga odslovil.

Tako je torej bilo: moj tuk-tuk-klic iz onstranstva! Zastrupljenje — ki ga ni bilo... Vsa tajinstvenost je bila pojasnjena. — Žal, da se mi je posrečilo te dokaze zbrati prepozno; istega dne smo namreč našli Tegleva v gozdu, ustrelil se je...

JULES VERNE:

52

Potovanje na

Luna*)

Preden so se dela lotili, so v vozilu namestili vse potrebno za potovanje. Takih predmetov je bilo zelo mnogo, in če bi bili Michelu Ardanu dovolili, bi bil zatrpal z njimi ves prostor, namenjen za potnike. Ne morete si predstavljati, koliko je ljubeznivi Francoz hotel vzeti s seboj na luno. Celo kopico nepotrebne ropotije. Toda Barbicane je posegel vmes, tako da se je moral omejiti na najpotrebnejše.

Več termometrov, barometrov in daljnogledov so shranili v zaboj za instrumente.

Potniki bi bili že med poletom radi opazovali luno. Da bi si olajšali spoznavanje novega sveta, so vzeli s seboj odlično zbirko »mappa selenographica«, ki sta jo s štirimi zemljevidi izdala Beer in Maedler. Po pravici velja za mojstrovino vztrajnega opazovanja. Do pike natančno je prikazovala najmanjše podrobnosti na luninem odseku, ki je obrnjen proti zemlji; natančno si lahko razločilo po razsežnosti in točni legi gore, doline, ograde, vulkanska žrela, gorske vrhove in zaseke. Na teh zemljevidih si našel vsa imena, od Doerfelove in Leibnitzove gore, katere najvišji vrh se dviga na vzhodnem delu lunine plošče, pa do

»Mare frigris«, ki se razprostira okoli severnega tečaja.

Za potnike je bila torej ta mapa dragocen pripomoček: še preden so stopili v deželo, so jo namreč lahko opazovali.

Tudi tri risanice in tri lovske puške za navadne in eksplozivne kroglice so vzeli s seboj; vrh tega pa veliko množino smodnika in svinca.

— Ne vemo, kaj nas čaka, je dejal Michel Ardan. Ljudem ali živalim morda ne bo prav, da smo jih prišli obiskat. Človek mora biti previden.

Razen orožja za osebno obrambo so naložili še krampe, rovače, ročne žage in drugo prepotrebno orodje. Tudi niso pozabili oblek za razne temperature; hoteli so se varovati pred mrazom v polarnih pokrajinah kakor tudi pred vročino v vročem pasu.

Na svojo odpravo na luno bi bil Michel Ardan rad vzel nekaj živali, vendar ne od vseh vrst po par; ni čutil namreč potrebe udomačiti tam kače, tigre, krokodile in druge škodljive živali.

— Teh ne, je rekel Barbicanu, toda nekaj vprežne živine bo poživilo pokrajino; volji ali krave, osli ali konji bi nam mnogo koristili.

— Priznam, dragi Ardan, je odvrnil predsednik »Topniškega kluba«, vendar pa vaš »vagon-izstrelek« ni Noetova ladja. Ni niti

zadosti prostora niti ni za to namenjen. Zato ostanimo v mejah možnosti.

Po dolgih razpravah so se zedinili, da se bodo zadovoljili z Nicholovo izvrstno lovsko psico in izredno močnim novofundlandcem. Med neogibno potrebne predmete so uvrstili več vreč najkoristnejšega zrnja. Če bi bil smel, bi bil Michel Ardan odpeljal s seboj tudi nekaj vreč zemlje, da bi bil vanjo vsejal žito. Vsekakor pa je vzel tucat dreves, jih skrbno zavil v slamo in jih postavil v kot izstrelka.

Preostalo je še važno vprašanje živeča. Računati so morali s tem, da lahko pristanejo na docela nerodovitnem luninem predelu. Barbicanu je uspelo, da se je založil z živili za vse leto. Da se ne bi kdo čudil, naj dodamo, da so to bile mesne konzerve in zelenjava, ki so jo s hidravlično stiskalnico stlačili na najmanjšo prostornino in ki je vsebovala kar največ hranilnih snovi; mnogovrstna sicer ni bila, vendar na takem potovanju niso smeli biti preveč izbirični. V rezervi so imeli tudi okrog 50 galonov žganja, vode pa samo za dva meseca; po zadnjih opazovanjih ni namreč nihče več dvomil, da je na luninem površju nekaj vode. Kar se tiče živil, bi bilo nespametno misliti, da se zemljani na luni ne bi mogli preživljati. Michel Ardan je bil popolnoma prepričan o tem. Če bi bil količ kaj dvomil, se ne bi bil odločil za odhod.

— Sicer pa, je nekega dne dejal svojim prijateljem, ne bomo popolnoma odrezani od naših tovarišev na zemlji, ki nas gotovo ne bodo pozabili.

— Nikakor ne, je odvrnil J. T. Maston.

— Kako to mislite? je povprašal Nicholl.

— Prav preprosto, je odgovoril Ardan. Mar ne bo top Columbiad ostal tu? No, in kadar koli se bo luna ugodno prikazala v zenitu, če ne celo v bližini zemlje — to je približno enkrat na leto — mar nam ne bodo mogli poslati kroglice z živili, ki jo bomo pričakovali na stalni dan v letu?

— Živio, živio! je zakričal J. T. Maston kot človek, ki se mu je v glavi posvetilo, dobro je povedal! Prav gotovo, vrli prijatelji, mi vas ne bomo pozabili!

— S tem računam! Vidite, tako nas bodo redno obveščali o novicah na zemlji in mi bi morali biti presneto nerodni, če se nam ne bi posrečilo dobiti zvezo s svojimi dobri prijatelji na zemlji.

Iz teh besed je dihalo tolikšno zaupanje, da bi bil Michel Ardan s svojim odločnim izrazom in sijajnim nastopom potegnil za seboj ves »Topniški klub«. Govoril je preprosto, naravno, lahko, prepričljivo in samozavestno. Že prav malenkostno bi se moral oklepati te naše uboge zemeljske oble, kdor se po takih besedah ne bi hotel pridružiti potnikom v njihovi odpravi na luno.

(Dalje prihodnjič)

ST. ILJ

Že dolgo iz št. Ilja ni bilo glasu, vendar zaradi tega pri nas nismo spali. Imeli smo pač veliko dela, kajti jesen je bila tu in treba je bilo spraviti poljske pridelke pod streho. Bilo je res trdo, ko povsod tako hudo primanjkuje delovna sila. Posebno obilno je letos obrodilo sadje. Za potrebo smo ga sprežali, ostalo pa prodali, le kupcev je bilo premalo.

Sedaj, ko postajajo noči vedno daljše, se lahko zopet pošteno naspimo, čeprav je tudi zdaj dela še vedno dovolj, seveda za tistega, ki ga hoče videti. Imeli smo lepo jesensko vreme in nek star možak je zaradi tega dejal: »Letos pa bojo lepe vsivzate, a že drugi dan se je vreme poslabšalo in livade so dobile belo odejo.

Ženi se pri nas zaenkrat nihče, čeprav je vedno posestnikov, ki bi potrebovali marljivo gospodinjstvo. Imen ne bomo navajali, saj jih vsi poznate. Sicer pa jih razumemo, da premišlujejo in premišlujejo, kajti danes dobiti pridno in pošteno gospodinjstvo ni mala

Pri nas na Koroškem

reč. So še že, samo treba je pazljivo gledati okrog sebe. Kakor najlepše cvetke pogosto skriva gosto grmovje, je tako tudi s pridnimi dekleti, ki so prav zaradi tega skromne in ponižne. Morda bo pa pozimi več časa, da pravi ljudje pridejo skupaj, saj do predpusta je še daleč.

Pa še nekaj moram omeniti. Ko smo na dan Vseh svetih prišli na pokopališče, je bilo tako lepo urejeno in okinčano kot nikjer drugje. Tu bi pa res bilo prijetno počivati, je prišlo marsikomu na misel, bi bil na lepem kraju in rešen zemeljskih skrbi in težav. Zasluga gre našemu pridnemu

cerkovniku Jokiju Kernjaku, ki se je trudil ves teden, da je vse lepo v red spravil. Bog mu povrni!

Že nekaj mesecev smo brez lastnega dušnega pastirja. Ali so na škofiji na nas pozabili ali kaj? Pravijo, da je temu krivo pomanjkanje duhovnikov. Nekaj časa so oskrbovali našo faro gospod iz Rožeka, sedaj pa prihajajo k nam gospod kaplan iz št. Jakoba, s katerim smo zelo zadovoljni. Vendar pozimi to ne bo šlo, ker bo zanje pot k nam le pretežka.

Važno obvestilo za gojenke Gospodinjskih šol

Urad koroške deželne vlade, in sicer deželni nadzornik za kmetijsko poklicno šolstvo, je vlogo vodstva gospodinjske šole za priznanje enakovrednosti pouka na sestriški šoli in šivalnem tečaju v št. Jakobu s poukom na deželnih gospodinjskih šolah, ugodno rešil in pod Zl. LBSch-199/2/58, Schulpflicht, odgovoril:

Po predložitvi učnega načrta ter dnevnega učnega razporeda za šivalni tečaj odd. C, se s tem priznava enakovrednost šole s poukom na (deželnih) gospodinjskih šolah. — Celovec, dne 10. novembra 1958.

Deželni šolski nadzornik za kmetijsko poklicno šolstvo

Orasche I. r.

Zgodovina stare in nove šole pri Božjem grobu

Na podlagi državnega šolskega zakona iz l. 1869 je šolska občina Božji grob kupila l. 1873 kuratno in beneficiatno hišo pri Božjem grobu. Prodal jo je prošt Jakob Westermayr iz Tinj za 2.400 goldinarjev krajevnemu šolskemu svetu.

Hiša je bila zgrajena med leti 1780 in 1800 za župnišče. Takrat so namreč hoteli odtrgati slovenski del pliberške fare od nemške mestne župnije in sedež te nove župnije naj bi bil Božji grob. Toda škofijiški ordinariat tega ni dovolil.

7. novembra 1873 se je začel pouk v enorazredni šoli, torej pred 85 leti. Učencev je bilo približno 80, prvi učitelj je bil Jožef Apuchal.

Ker je bilo poslopje vedno vlažno in ni bilo nikake izolacije, so bila potrebna vedno nova popravila, da stavba ni razpadla. Popravila so bila tem dražja, ker je dostop oz. dovoz do nove šole tako neugoden.

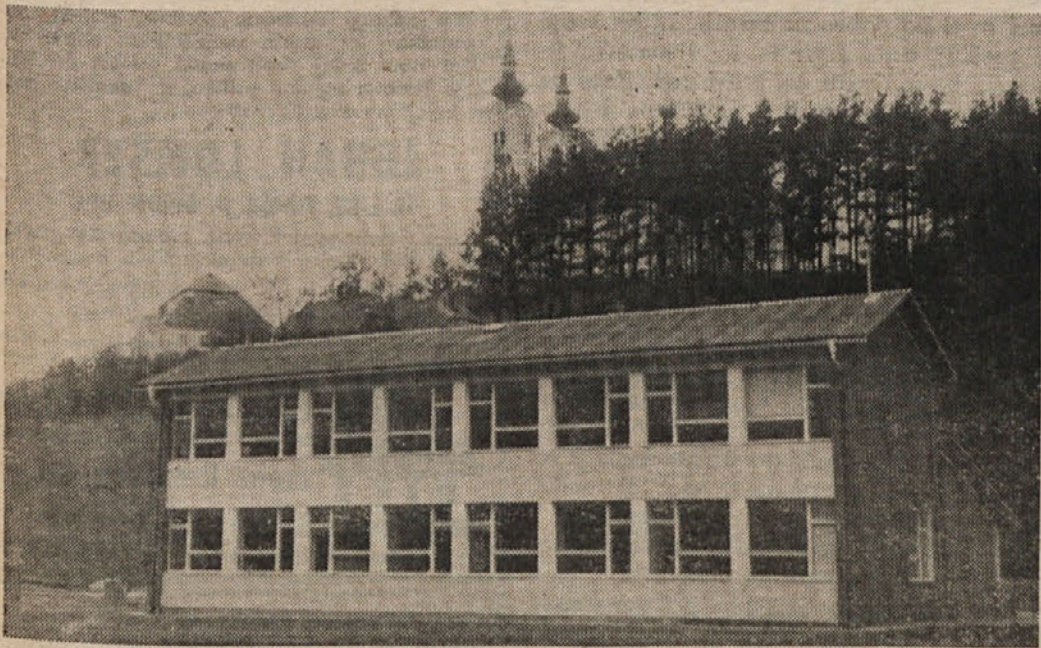
Najhuje pa je bilo, ker šola ni imela vodovoda in torej tudi ne pitne vode. Prav sako kapljico vode so morali prinesiti od Mlinarja v Cirkovcah in jo nositi preko 85 stopnic. L. 1900 so sicer zgradili kapnico za deževnico, toda ta voda ni bila pitna.

posebni delegaciji, katero je vodil takratni župan, g. Mirko Kumer do deželnega glavarja F. Wedeniga in ga prosila, da on posreduje občini potrebni denar za gradnjo nove šole. G. deželni glavar si je šolo sam ogledal in poslal tudi več komisij, ki so ugotovile, da je zidava nove šole res potrebna ter da popravila na starem poslopju niso več na mestu.

Tako so leta 1957. pričeli z zidavo nove šole ob vznožju humskega griča. Dela so hitro napredovala — sredi septembra istega leta je stavba bila že pod streho. V letošnjem letu so se dela pridno nadaljevala in šola je bila do 9. novembra dograjena.

Šola je zgrajena po načrtih mladega arhitekta Hanzija Oswald-a. Predstavlja eno najlepših podeželskih šol južne Koroške in je zgrajena po najmodernejših pravilih. Ima dvojno osvetljavo razredov in prav nobenih odvišnih prostorov in hodnikov ne najdemo v njej; saj ti bi vzdrževanje samo podražili.

V pritličju se nahaja poleg enega razreda še krasna moderna kuhinja za nadaljevalno šolo, v kateri se bodo vežbale v ku-

Nova šola pri Božjem grobu, po načrtu profesorja dipl. arh. Hanzija Oswalda, stoji na lepem prostoru pod gričkom z znano cerkvico, prva služi vzgoji, druga molitvi, obe pa človeškemu blagru. Zada je stara šola, ki gre po 85 letih v zaslužni pokoj, saj je zares odslužila. (Foto Zaletel)

Šele l. 1953 so staro majhno stranišče, ki so ga uporabljali dečki in deklice, preko sto učencev, preuredili v ločeno in primernejše stranišče. Dve leti prej pa je šola dobila vodovod.

Leta 1930 je šola postala dvorazredna. Drugi razred so napravili v mali delavnici in je ostal tam 28 let. L. 1939 so napravili še tretji razred v učiteljevi kuhinji, iz katere je bil svojčas učitelj radi vlažnosti ušel.

Tudi stanovanje za upravitelja šole je bilo premajhno, vlažno. Dva učitelja pa sta morala iskati stanovanje v okolici ali v Pliberku.

Ker je blaška občina precej revna, v njej ni nikake industrije in le malo obrtnikov in je morala vzdrževati tri šole, ni na noben način mogla zgraditi nove šole iz lastnih sredstev.

Tako se je občina leta 1955. obrnila po

hanju z električnim tokom in plinom bodoc gospodinje vse blaške občine. Poleg tega je v pritličju še okusno urejena uradna soba šolskega upravitelja ter konferenčna soba. V prvem nadstropju pa najdemo 2 učilnici, moderno in lepo opremljeni z mizami in stoli. V veži pa kažeta dve izložbi delo v razredih. Šola je seveda opremljena z električnimi urami ter z zvočniki za prenos šolskih oddaj. V kleti pa se nahajajo prhe in kopalnice za šolarje z potrebnimi stranskimi prostori.

Šola naredi že od zunaj jako prijeten vtis, posebno od strani, ki je obrnjena stran od ceste. Če pa stopiš vanjo, si ves prevzet od harmonije barv in solidne opreme.

Par metrov od šole vstran pa stoji skoraj dogotovljena stavba, v katero se bodo v igredi vselili učitelji. Želimo jim, da bi se v njej dobro počutili.

KATOLIŠKA PROSVETA V CELOVCU

vabi na

prvi kulturni večer

V SREDO, 26. NOVEMBRA ob pol osmih zvečer v Kolpingovem domu.

Lurd ob stoletnici

v barvnih slikah in zvočni reportaži, g. Vinka Zaletela.

Doživeli bomo Lurd v vsej pristnosti, lepoti in veličastnosti in veliko slovensko romanje v Lurd.

Videli bomo tudi v barvnih slikah naše letošnje kulturne in cerkvene prireditve.

Ker bo pri tem kulturnem večeru nekaj izrednega, da bomo prvič slišali vse slovesnosti in petje iz Lurda, zato ne zamudite te prilike, da se vsaj duhovno romanja udeležite!

LIBUČE

One, ki so dozoreli za srečno večnost, je Bog kar v enem mesecu poklical iz borge zemskega bivanja. Njih trupa smo deli v božje šrambe pokopališča v Libučah.

Prvo so pripeljali iz Pliberka gospo Obertautsch in jo položili v grob poleg rajnega moža.

Jera Krof je umrla v Šmarjeti nad Pliberkom. Po svojem trudu, žrtev in trpljenja polnem življenju počiva sedaj v vrsti umrlih sorodnikov. Bila je sestra odbornika Krofa iz prvega odbora Slov. kršč. kult. zveze.

Pot v večnost so nato nastopili še Rapnikov oče iz Ponikve, Marija Wieser iz Grabelj (rekli so ji tudi Papeževa mati) in za njo g. Potočnik, slovenski gostilničar iz Drveše vesi pri Pliberku. Zadnji torek, 11. novembra pa smo Libučani šli v Celovec, kjer smo spremili k zadnjemu počitku občinskega reveža Lovrenca Čofatija. Celoborbeni odbor je bil zastopan po g. podžupanu Primožicu, katerega žena Marija je rajnemu Lovrencu skrbno stregla, dokler je bival v Libučah. Umrli je v celovski sirotišnici v starosti 84. let. V svojih zdravih letih je bil zidar. Izdeloval je pa tudi izvrstne krušne slamnice, košare, koše, nasevače za žito in metle. Bog jim daj vsem uživati večni raj!

V dolgem vsem življenju Bog je čul pri teh ovčicah v veselju, bojih in trpljenju; ve za njih korake, vsako pot...

Ko očisti duše v vica h grehov sladnosti in zmot, pokliče blažene k vstajenju.

ŠMARJETA V ROŽU

Dolgo smo molčali, toda zdaj se nam vseeno potrebno, da povemo javnosti, da so tudi pri nas bolj začeli vzdigovati glave nekdanji Hitlerjevi hlapci, ki menijo, da imajo zaradi zaslug iz ovađstva, izdajstva, vohunstva za tisočletni raj, tajenja svojega rodu in veroizpovedi pravico postati neomejeni gospodarji naše fare in občine. Namenoma ne bomo izdali imen teh zasluznih mož, ker se hočemo držati zapovedi ljubezei in »Ne obsojaj grešnika, ampak greh«, temveč hočemo dotične opomniti, da ne delajo prav in da to krivico, ki jo delajo našemu in v veliki meri tudi svojemu rodu, ne bodo mogli poravnati, da odgovor zato ne bo lahek morda že na tem, čisto gotovo pa na onem svetu.

Greh, storjen s tem, da so izdali našo skupno domovino Avstrijo Hitlerju, je bil v veliki meri odpuščen in upali smo,

da jih je to spametovalo, ker so za to morali delati več ali manj pokoro, toda motili smo se. Osebnost, ki je v »nemški noči« služila kljukastemu križu in je odstranila podobno Križanega iz šole, je igrala zopet danes eno od glavnih vlog za pobiranje »prostovoljnih« odjav od dvojezičnega pouka oz. od pouka slovenskega materinskega jezika naših otrok. Delo je bilo opravljeno zelo prebrisano. Največjo zaslugo ima v tem seveda OeVP in FPOe, ki sta delo podprli z naukom izkušenih metod ustrahovanja, obljub i. p. ter z vsemi zato potrebnimi papirnatiimi podlagami in časopisno gonjo. Dosegli so res zanje nečastno število odjav, seveda ne samo zaradi tega, ker pač ostane vse pri starem kakor so pravili agentje in da za slovenski pouk še vsak čas lahko prijavijo otroka, temveč zato, da pokažemo, da ne gledamo čez Karavanke in da bomo dobili davčne olajšave in razne podpore, česar so Nemci itak že zdavnaj deležni. Seveda je potem že zaradi ljubega miru dal svoj podpis marsikateri dober oče ali mati, ne da bi se prav zavedal, kaj je naredil. Odjave so bile v največ slučajih že izpolnjene in tudi koleka ni bilo treba plačati. Tako izgleda tudi šmarješka »demokracija«.

Cerkveni shod pri Sv. Katarini

V TOREK DNE 25. NOVEMBRA.

Cerkev obhaja letos 100-letnico svojega posvečenja po škofu M. Slomšku. Ob tej obletnici bomo vsi pohiteli k Sv. Katarini!

Spored: od pol 8. ure naprej spovedovanje, od 8. ure naprej sv. maše. Ob pol 10. uri slovesna sv. maša s pridigo.

V opomin še vsem onim, ki so iz katerega koli vzroka bodisi premišljeno ali nepremišljeno odjavili svoje otroke od slovenskega pouka: Usodo vaših otrok bo kovalo znanje, zakaj rek »čim več znaš, tem več veljaš« je vedno drži, prav tako tudi »kolikor jezikov znaš, toliko moč veljaš«. Ne bodite v skrbeh, da bi se vaši otroci ne naučili nemško, bati se vam je treba, da bo manjkalo znanje in izobrazba v pismenem materinem jeziku, ki je šele prava podlaga vseh drugih jezikov. Smo v času, ko se govori o združenju Evrope in dočakali bomo dan, ko bomo še hvalili Boga, da znamo vsaj dva jezika. Kaj nam bodo takrat rekli naši sinovi in hčere?

Dragi bratje in sestre v narodu, ljubite naši sosedje in poštene Nemci! Ni nas treba biti strah bodočnosti, ker preteklost in zgodovina nas učita, da Bog dopušča preizkušnje nad rodovi, ki so del Njegove stvariteljske modrosti, v nauk in samovzgojo. Položil je v srce vsakega posameznika (Konec na 6. strani)

Tudi oni so romali v Lurd

(Nadaljevanje s 4. strani)

Dopoldne smo imeli skupno pobožnost pred votlino. Govoril je škof msgr. Tokič. Njegov globoko izklesani govor bo vsem navzočim ostal v neizbrisnem spominu. Nato smo odmolili sv. rožni venec, šli okrog oltarja in poljubljali skalo, na kateri se je pred sto leti prikazovala Marija. Tukaj smo izročali prošnje vseh naših dragih, ki so ostali doma in so le v duhu romali z nami.

Nadaljnje opisovanje lurških pobožnosti

Tam pred votlino doživi človek nepopisne trenutke. Ob nogah nebeške Matere smo čutili, da smo vsi narodi kakor ena družina. Vsi duhovniki in verniki so tukaj kot eno srce in ena duša. In še nekaj je na tem svetem kraju čudovito in nepopisno, kar je lurški škof Theas povedal takole: »V Lurdu ni glavno to, kar vidimo in slišimo. Ni glavna Masabielska votlina, vsa očrnela od zaobljubljenih sveč. Niti beli kip blažene Device Marije z modrim pasom. Niti številne berge, ti ganljivi spomini na velika ozdravljenja. Niti bazilike s svojimi lepimi obredi. Niti procesije, ki se vršijo dvakrat dnevno. Niso glavno niti čudeži, ki se po milosti božji tukaj godijo. V Lurdu je glavno skrivnostna prisotnost, navzočnost blažene Device Marije in njeno globoko delovanje v človeških dušah.« — Zares, to vsak romar čuti v svojem srcu!

Popoldne smo prisostvovali evharistični procesiji, katera jasno priča, da je Lurd Marijino in evharistično mesto. Evharistična procesija je mogočno zmagoslavje Jezusa v najsv. zakramentu. Najganljivejši prizor pri procesiji je blagoslov bolnikov, kar daje Lurdu poseben pomen. Vsem privro solze v oči, ko se Najsvetejši približa bolnikom, blagoslavlja vsakega bolnika posebej, iz megafona pa odmevajo mogočni in ganljivi vzkliki, kot so jih nekoč ponavljali bolniki v Palestini: »Jezus, Sin Davidov, usmili se me! Daj, da vidim! Daj, da slišim! Daj, da hodim!« — Procesijo, ki traja približno eno uro, zaključijo pesem Tantum ergo in blagoslov z Najsvetejšim.

Ostali prosti čas smo romarji porabili za svojo privatno pobožnost. Ali pa smo ga posvetili obisku raznih lurških spominskih krajev, ki so povezani z življenjem sv. Bernardke in z zgodbinami prikazovanj. To so: rojstna hiša Bernardkina; hiša, v kateri je stanovala ob času prikazovanj; lurški muzej; misijonska razstava itd.

Poštar na kolesih

V Združenih državah je letos poštna uprava dostavila oz. odpremila 60 milijonov pisem. Prihodnje leto jih bo še več, kajti statistike kažejo, da se poštni promet dvigne vsako leto za 3 do 5 odstotkov. Da more obvladati to poplavo pisem in pošilk, je ameriška poštna uprava prisiljena k vedno večji avtomatizaciji, ki pospeši dostavo pošte. Po vsej državi je razstresenih 45.000 poštних uradov, ki dobivajo vedno nove in hitrejše stroje.

Avtomatizacija je posebno nujna v vele-mestih, kjer morajo poštni uradi na dan odpraviti več desetisoč, celo 100.000 pisem. V Detroitu in New Yorku so že uvedli posebne tekoče trake za sortiranje pisem, ki uradnikom prihranijo 17 gibov, kar pomeni štednjo pri naporu in kar je še važnejše, prihranek na času. V prihodnjih mesecih bodo to napravo namestili še v vrsti drugih ameriških mest kot Los Angeles, Boston, Chicago. Pred vsemi pa prednjači Washington, ki ima kot prestolnica obsežne države in eno izmed obeh glavnih središč sveta svoje posebne poštne probleme. Tam že imajo nameščeno napravo »Transnorma«, ki lahko sortira na uro 15.000 poš-

V nedeljo zjutraj smo imeli pred votlino skupno sv. mašo, ki jo je daroval škof Tokič ob asistenci domače duhovščine. Romarji so navdušeno prepevali Marijine pesmi. Zanimali so se za nas tudi lurški časnikarji, ki so posneli našo molitev in našo lepo pesem celo na magnetofonski trak.

Vsak lurški romar opravi tudi sv. križev pot, ki je speljan na griču Kalvarija, ki je nad bazilikami. Ob pol štirih smo se zbrali pred rožnovensko baziliko in nato krenili od postaje do postaje z vročo spokorno molitvijo in našo pesmijo.

Zvečer smo sodelovali pri procesiji z lučkami, ki je nekaj nepopisno lepega in čudovitega. Tu pride do izraza lurška pesem. Kitice poje zbor v francoščini na megafon, vsa stotisočglava množica z lučkami v rokah v procesiji in izven nje pa navdušeno ozdravlja: »Ave, ave, ave Marija!« Pogled na morje lučk pred bazilikami — bazilike same so zunaj tudi bajno razsvetljene — je nekaj tako edinstvenega, kar je treba doživeti, popisati se ne da. Zaključek procesije je pred rožnovensko baziliko, ko se navdušenje množic izlije v spontani »Credo — verujem« in v himno »Salve Regina«. Mnogi so še pozno v noč ali kar vso noč ostali pred votlino, ki je najprivlačnejša točka v Lurdu.

V ponedeljek zjutraj smo obiskali še novo baziliko sv. Pija X., ki je nekaj edinstvenega na svetu, saj je vsa pod zemljo in tako velika, da lahko sprejme 20 do 25 tisoč ljudi. Pridigal in maševal je zopet škof Tokič za vse potrebe našega ljudstva.

Popoldne smo bili deležni izredne pozornosti in ljubeznivosti cerkvenega vodstva v Lurdu: naš škof je vodil evharistično procesijo ob asistenci naše duhovščine. Čeprav je bilo v procesiji okrog 30 škofov, vendar so dali prednost naši skupini in našemu škofu, čeprav smo bili v primeri z drugimi narodi zelo maloštevilni. Vsi smo bili veseli tolike naklonjenosti, ki nam bo ostala v trajnem spominu.

In še nekaj je vredno tu omeniti. V Lurdu nismo videli beračev, ne pijancev in razgrajčev in nismo čuli nikake kletvine. Revni romarji dobe namreč tu brezplačno prenočišče in vso oskrbo za nekaj dni in povrhu še kak romarski spominček. Vse neštete množice tu le pobožno molijo in prepevajo svete pesmi. Kako ganljivo je videti zorno mladino obeh spolov, odlične kakor tudi preproste moške in žene vseh stanov in poklicev iz vseh narodov sveta z rožnim

vencem v roki kleče moliti tako pred votlini kakor tudi v katerikoli baziliki. Vse preveča živa vera v Boga in goreča ljubezen do brezmadežne Lurške Gospe.

SLOVO

Najtežje je bilo slovo, ki pa je moralo priti. Po procesiji smo hiteli še po zadnji pozdrav k votlini. Solze, ki so nam privrele v tistih trenutkih v oči, so bile pač solze upanja in trdnega sklepa, da se od Marije ne bomo nikdar ločili.

Ob pol šestih zvečer so nas že čakali avtobusi pred hoteli, da nas odpeljejo na kolodvor in da naredimo prostor drugim romarjem, ki prihajajo vedno znova in znova. Lurška pesem je odmevala v avtobusu in v vlaku, ko smo se poslavljali in je bila hkrati izraz naše hvaležnosti za nepozabne trenutke, ki smo jih preživeli v tem blagoslovljenem svetem kraju.

Vlak se je vedno bolj oddaljeval od Lurda in bližal domovini. Mimogrede smo se še ustavili v Nici, Monacu in v Padovi, kjer smo imeli posebno pobožnost na grobu sv. Antona. Nekateri so poromali še v kapu-

cinski samostan, kjer je živel in deloval svetniški pater, Hrvat p. Leopold Mandič. Pričakujemo, da bo kmalu proglašen za svetnika.

Med nadaljno vožnjo smo si ogledali še Benetke in končno Trst ter smo bili 29. avgusta že vsi doma, zdravi in srečni z edino željo: vsaj še enkrat v Lurdu, v ta sveti Marijin kraj.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 24. 11.: 14.00—14.45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kdo ve? — 18.40—18.55 Zaženo in družino. — TOREK, 25. 11.: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Ob 35. letnici smrti Josipa Stritarja. — SREDA, 26. 11.: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. ČETRTEK, 27. 11.: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Intermezzo. — Gospodarska šola za vsakogar. — PETEK, 28. 11.: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Otroci, poslušajte! — SOBOTA, 29. 11.: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 30. 11.: 07.30—08.00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Začetek največje stavbe v Celovcu

Minuli torek sta v okviru posebne slovesnosti, ki so se ji udeležili visoki predstavniki civilnih, vojaških in cerkvenih oblasti, predsednik Koroškega velesejma, komercialni svetnik g. Rudolf Novak in mestni župan Außerwinkler na bivšem športnem igrišču kluba »Austria« zasadila lopati in izkopala prva kupčka (že prej dobro zrahljane) zemlje ter s tem začela največji stavbni podvig v Celovcu v povojni dobi: gradnjo nove razstavne dvorane, ki bo mogla sprejeti 10.000 oseb.

Služila bo različnim namenom, kot je v svojem pozdravnem nagovoru izjavil g. Novak in sicer bo poleti razstaviščna dvorana velesejma, v ostalem času pa kot prostor za zborovanja, kongrese in druge prireditve, v jeseni in pozimi pa tudi kot umetno drsališče. Mere dvorane bodo: dolžina 89 metrov, širina 47 metrov, višina 15 metrov. Kot razstavišče bo povečala sedanjo razstavno ploskev za tako zelo potrebnih nadaljnjih 6000 kv. metrov, kot večnamembna dvorana bo pa Celovcu dala možnost, da prireja ob vsakem letnem času brez ozira na vreme, množične prireditve. Poleg glavne dvorane bo še stavba imela nekaj stranskih manjših prostorov. Po-

polnoma dograjena bo predvidoma leta 1960. Gradnja novega objekta na razstavišču najbolj zgovorno dokazuje, kako zelo se je Koroški velesejem v zadnjih letih razvil in si zagotovil stalno klientelo razstavljalcev in obiskovalcev, posebno odkar je postal osrednji avstrijski lesni sejem in s tem gospodarska ustanova, ki ima pomen za vso državo.

Mestni župan g. Außerwinkler je v svojem govoru poudaril vzorno sodelovanje vseh, ki so pri tem podvigu sodelovali in pri tem posebno pohvalno omenil mestnega svetnika Mayrhoferja, ki je kot odgovorni referent pripomogel, da so pogajanja s športnim klubom »Austria« bila zlahka ugodno zaključena, pa tudi projektante in docenta ing. Ertla, in njegove sodelavce ter neutrudnega direktorja velesejma gospoda Gutschmarja. Stroški bodo znašali 10 milijonov šilingov.

ŠMARJETA V ROŽU

(Nadaljevanje s 5. strani)

Ljubezen do njegovega naroda, jezika, domovine, kulture in vseh drugih narodnih vrednot. V četrti božji zapovedi pa je določil: Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji. Ljubi svoje in spoštuj tuje. Izginila so vladarstva in rodovi, ki so kršili ta božji red. Zato je tudi Nietzschev nauk o nemškem nadelčloveku, ki ga je gotovo vdahnil peklenški sovražnik, ukresal iskro, ki je zanelila požar druge svetovne vojne. Prva žrtev je bila Avstrija, sledile so ji države ena za drugo! Odpirala so se taborišča, gorela so trupla v krematorijih, ječali in vzdihovali so rodovi in z njimi tudi nemško ljudstvo.

Končala se je eta ideja in velenemški duh v velikem v izgubljeni vojni, v malem pa je ostala še naprej v naših nepopoljšljivih Nemcih, ki zopet gledajo preko Avstrije v veliko državo Germanov, kjer se bodo usedli in poveljevali vsem rodovom sveta.

Ne pustimo si vzeti naših pravic, ki so nam zajamčene v mirovni pogodbi v členu 7 državne pogodbe, ki je del avstrijske ustave in s tem tudi del naše skupne svobode, odkupljene z tolikimi žrtvami, ki jih ne moremo in ne smemo pozabiti. Vsak kdor hoče to ustavo rušiti, je sovražnik in izdajalec Avstrije, naše skupne domovine. Odgovoren je za vse nemire in za sovraštvo, ki se danes pojavljajo v raznih oblikah. Koroški Slovenci pa hočemo pokazati, da je minul čas našega hlapčevanja, ter da hočemo biti polnovredni in enakopravni avstrijski državljani.

KMETIJE POZOR!

Pri nakupu motornih kosilnic, grabelj, obračalnikov ter raznih poljedeljskih strojev se vam nudi sedaj visok zimski popust do 8%. Zato izrabite ugodno priložnost, ter naročite stroje takoj pri domači tvirki

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobria ves

Zaloga raznih strojev, vozil, radioparatov, šivalnih strojev, kakor vsah električnih predmetov. Plačilne olajšave! Zahtevajte cenike! Naročene stroje dostavim na dom.

Klavirje i pohoštvo

Franz Kreuzer's Wwe.

KLAGENFURT, Kardinalplatz 1

Vse proizvode JOKA-WERKE

Lepo blago za obleke, toplo perilo, volna v največji izbiri najceneje bei

L. MAURER

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

Vsa sadna drevesca — jabolčna do 20% cenejša kot drugod — vam dostavi domača drevnica MARKO POLZER, pd. Vazar, p. St. Veit i. Jauntal.

Gospodinjje pozor!

RADLMAYR
POMAGA ŠTEDITI. SEDAJ UGODNO
KUPITE POSTELJNINO, BLAGO ZA
ZAVEŠE, PREPROGE IN TALNE OBLOGE.

RADLMAYR
V I L L A C H

Koroški trgovci naprošajo občinstvo, da že sedaj začne z

božični nakupi.

Kdor pravočasno kupi, ima največjo izbiro!